

Ynskje Penning

Zephyuros

ZEPHUROS

Ynskje Penning

Zephyros

VCL serie

ISBN 978 90 5977 487 2
NUR 344

© 2010 Ynskje Penning
Omslagillustratie en -ontwerp: Bas Mazur
www.vclserie.nl
ISSN 0923-134X

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kees sloop door het hoge bentgras in de richting van de bosrand. Vier mannen volgden hem. Hun gezichten waren zwart gemaakt met kool. Het natte, half bevroren gras doorweekte hun broekspijpen. Water sopte onder hun laarzen. De nevel van een koude decembermiddag sloot zich om hen heen. De pruttelende auto waarin ze gekomen waren, reed langzaam weg, een zijpad in tussen de bomen.

Donkere stammen van dennenbomen doemden op. Ze sloegen linksaf en renden gebukt langs de boswal. Ondanks zijn dikke, wollen marinejopper, bonkte het geweer van Engelse makelij, dat ze door een wapendropping in bezit hadden gekregen, pijnlijk op de botten van Kees' magere rug. Hij verschoof het ding met zijn elleboog. Hij bleef staan en keek om zich heen. Waren ze goed? Links begon een geploegd veld met aan de rand wat boerenkoolstruiken en spruitkool. Hier moesten ze het bos in. Ze klommen over de wal en namen een bijna onzichtbaar paadje.

Hier moest het in de buurt zijn. Voorzichtig gingen ze verder van boom tot boom, tot het bos minder dicht werd en ze bij een strook hei kwamen met enkele vliegdennen. Iets verder op de grens van bos en hei stond een gebouw als een bunker, het doelwit van hun actie. Dichterbij konden ze op dit moment niet komen.

Zodra de vrachtwagen met bonkaarten arriveerde en de laadklep naar beneden ging, zouden ze er snel naartoe rennen en proberen zonder een schot te lossen de Duitsers te overmeesteren. Ze wilden hen uitkleden, knevelen, vastbinden en opsluiten in het raamloze distributiekantoor. Dan snel hun uniformen aan, de telefoon van de muur rukken en met vrachtwagen en al wegrijden. Die Duitse vrachtwagen, een betere bescherming konden ze niet krijgen.

Mocht het mislukken om de vrachtwagen aan de praat te krijgen, dan wilden ze met de zakken het bos in rennen naar

de houtgestookte auto die hen had gebracht en die op een zijweg met stationair draaiende motor op hen wachtte. Ze zouden fluiten als een verschrikte merel.

Om twee uur moest de vrachtauto arriveren. *Befehl ist Befehl!* De vijand was stipt!

Kees keek op zijn horloge. Nog een kwartier. Hij draaide zich om, gebaarde met zijn armen en fluisterde de laatste instructies: 'Jij opzij, jij daar aan de overkant achter die boom. Succes, sterkte.' Hun handen grepen in elkaar, hun ogen glansden van onderdrukte spanning, hun spieren stonden strak. Daar gingen ze.

Kees verschanste zich achter een boom en probeerde zo goed mogelijk het terrein te overzien. Die daar, die daar. Ja. Ging prima, geen onraad.

Pff, nog een kwartier wachten. Hij nam het geweer van zijn schouder, zakte door zijn knieën en legde het op zijn bovenbeen, half in de aanslag. Hij zag zijn hand tot zijn verbazing licht trillen. Hij voelde zijn hart bonken in zijn keel en in zijn oren. Hij had vaker een overval op een distributiekantoor gepleegd, maar hij was nog nooit zo zenuwachtig geweest als nu. Toen was het anders. Totaal anders. Toen vond hij dat hij niets te verliezen had. Nu kende hij Margriet de Waal. Nu had hij alles te verliezen wat zijn leven zin gaf. Was hij bang? Ja, hij was bang, hij was nog nooit zo bang geweest. Hij wilde leven. Hij wilde verder met haar, de vrouw van wie hij hield, met hart en ziel.

Dankzij een bijzonder gebeuren had hij Margriet de Waal leren kennen. Een halfjaar geleden, in het voorjaar, kondigde een nieuw kindje zich aan bij Lien en Reinier Reedink. Tijdens de bevalling zag de vroedvrouw dat de baby dwars lag. Er moest zo snel mogelijk hulp komen. Onderduiker Jan weigerde naar Langeholt te gaan om de dokter te halen voor de mensen die bereid waren hun leven voor hem in de waagschaal te stellen! Kees moest die avond op de boshoeve zijn. Hij kon het hartverscheurende geschreeuw uit de

verte horen, en hij rende zo snel hij kon naar Langeholt. De ene dokter was naar een bevalling, de andere lag ziek in bed. Maar Greet Wanders was een wijkverpleegkundige die van wanten wist. Hij had even gearzeld, want het Groene Kruisgebouw lag pal tegenover de burgemeesterswoning en het gemeentehuis, waar de SS zijn intrek genomen had. Maar er was geen keus. Met zijn klompen in de hand was hij op zijn sokken achter de beukenhagen langs naar het Groene Kruisgebouw gerend. Hij had gebeld en geklopt, maar er werd niet opengedaan. Ten slotte was hij langs de regenpijp omhoog geklommen en via de dakgoot door het half openstaande raam naar binnen gestapt. Hij had in het zilveren maanlicht niet Greet Wanders slapend aangetroffen, maar de mooiste vrouw die hij ooit in zijn leven had gezien. Het was alsof de bliksem ingeslagen was. Onmiddellijk had hij geweten dat dit de vrouw was naar wie hij zijn hele volwassen leven al op zoek was. In Friesland, in Den Helder, in alle havensteden die zijn schip, waarop hij stuurman was, aandeed, had hij gezocht. En nu lag ze hier gewoon. Hij bedacht zich geen moment en kuste haar wakker, zoals het een prins betaamt. Ze keek niet eens vreemd op, alsof ze wist dat dit op een dag zou gebeuren. Greet Wanders was er niet, maar zij ging mee. Hij lopend vooruit, zij op de fiets achter hem aan. Bij het bos had hij haar opgewacht. Samen waren ze over slingerende fietspaadjes naar de boshoeve gejakkerd. Zij op de bagagedrager, met haar arm om zijn middel om niet in de sloot te vallen die naast het paadje liep.

Een diepe huiver trok over zijn rug. Weer voelde hij die arm om zijn middel.

Kees keek waakzaam rond. Niets, geen enkel geluid, behalve de zware druppels die van de bomen vielen.

Hoe ze het klaargespeeld had, wist hij niet, maar dankzij Margriet de Waal was het kindje geboren en hadden moeder en dochter de bevalling overleefd.

Onderduiker Jan had Margriet in de keuken van de boshoeve tot zijn privébezit verklaard. Kees dacht er met een geërgerde frons aan terug. Toen hij een nieuw onderduikadres geregeld had, liet hij Jan weghalen van de boshoeve.

In allerhande rare vermommingen bracht Kees geregeld bezoeken aan Margriet. Ondanks de vreselijke oorlogstijd, waarin een mensenleven geen enkele waarde bezat, hadden ze van elkaar genoten en hun liefde voor elkaar geuit en getoond. Afgelopen zomer werd haar moeder ziek en vertrok Margriet enkele keren naar Arnhem om haar te bezoeken. Gisteren kwam ze terug fietsen van de begrafenis en was ze verdwaald geraakt in de uitgestrekte bossen op de Veluwe.

Ze had de weg gevraagd aan de enige levende ziel die ze tegenkwam en dat bleek Jan te zijn, die met een Belgisch trekpaard in de druilerige mist een stuk land aan het ploegen was. Uitgerekend Jan! Wat deed hij daar? Hij behoorde daar helemaal niet te zijn! Kees fronste zijn wenkbrauwen. Had het verzet hem verplaatst? Hij wilde dat uitzoeken. Wat deed die man daar op dat moment?

Op een zijweg was een Duitse pantserwagen verschenen, op zoek naar onderduikers en leden van het verzet. Margriet had haar fiets in de sloot gegooid en was samen met Jan steeds verder het bos in gevluht. Hoe het mogelijk was, zou voor hem een raadsel blijven, maar ze waren gestuit op een van de schuilplaatsen van het verzet: een ondergrondse hut in een heuvel. Jan was met gezwinde spoed afgevoerd voor hij goed en wel in de gaten had waar hij terecht was gekomen. Hijzelf had zich met liefde ontfermd over Margriet, en haar verkleumde lijf met zijn eigen lichaam gewarmd. Ze hadden elkaar trouw beloofd in de intieme warmte van het bed in het hol en afgesproken dat ze komende week door de dominee van Langeholt, de buurman van de twee verpleegkundigen, hun huwelijk voor de kerk wilden laten inzegenen. Na de oorlog zouden ze ook voor de

wet trouwen. Hij had de afgelopen nacht geen oog dichtgedaan en gehuiverd van intens geluk.

De komst van Jan, gisteravond, had in de gelederen van het verzet twijfel gezaaid. Zouden ze niet beter de overval kunnen afblazen? Het voelde niet goed. Maar Kees was het daar niet mee eens geweest. Alles was geregeld, Jan was afgevoerd en zou zo snel niets kunnen ondernemen. Bovendien wist Jan niet wat er aan de gang was. Mocht hij wel iets weten en het verraden aan de Duitsers, dan zou hij zichzelf daarvoor aangeven, waarna hij afgevoerd zou worden naar een Duits werkkamp, of erger nog, naar het oostfront.

Hoorde hij wat? Een onderdrukte schreeuw? Hij speurde gespannen rond, greep zijn geweer in de aanslag en kwam omhoog. Er viel een schot, en toen nog een. Waar? Achter het distributiekantoor. Hij rende vooruit en verstarde. Hij hoorde een stem, de allerliefste stem die hij kende, schreeuwen: 'Kees, verraad, weggezen! Verraad!' Een gesmoorde kreet. Daarna niets meer. Hij bleef verstart staan. Een mitrailleur veegde langs de bosrand. Kees gaf een gil en viel aangeschoten neer.

Er kwam een legerauto aan gedenderd. Er sprongen vier Duitse militairen uit, die een verdedigingslinie om het distributiekantoor legden. Er werden bevelen geschreeuwd. In de verte sloeg de torenklok van Langeholt twee slagen. Een nieuwe vrachtwagen kwam met een rustig gangetje aanrijden. Er werd geschreeuwd. De laadklep ging open. Er werden zakken met voedselbonnen uitgeladen en snel het kantoor binnengebracht. De laadklep ging omhoog, de twee mannen sprongen in de cabine en de auto draaide op twee wielen om het distributiekantoor heen. De chauffeur gaf vol gas en de wagen hotste en botste door de kuilen in het verwaarloosde asfalt van de weg. Een grote, zwarte dieseldamp bleef hangen boven de weg. De soldaten sloten het kantoor met de stalen deur grondig af en sprongen in hun gammele

legerwagen. De beste materialen werden ingezet aan het oostfront en bij de tegenaanval op de geallieerden bij Bastogne. De aanval op het distributiekantoor was afgeslagen met gebruik van een minimum aan munitie. De voedselbonnen waren op de plaats van bestemming angekommen en doden waren er aan Duitse kant niet gevallen. De Duitsers gingen snel versterking halen om de omgeving uit te kammen, de gewonden mee te nemen en de doden anoniem in het bos te begraven.

Amechtig kuchend reed de legertruck in een aanzienlijk lager tempo de hobbelpweg af, op weg naar Langeholt om verslag uit te brengen aan hun commandant.

Gretha Dallinga was die ochtend om vijf uur opgestaan. Ze had zich loom geeuwend aangekleed in haar sleetse jurk vol verstellapjes. Het was koud op de zolder, onder de kale dakpannen van de kleine boerderij van haar ouders. Ze huiverde en trok een wollen vest aan, waarin de gaten door haar moeder met vrolijke bloemetjes weg gemaasd waren.

Ze keek in het bedje van Kobus, haar vierjarige zoon, en streelde zijn rode krullen. De jongen lang lekker te slapen.

Ze klom de ladder af, stapte in haar klompen en stommelde met een emmer in haar hand naar de kleine stal. Ze zette een krukje naast de koe, de emmer eronder, en begon, met haar voorhoofd tegen de warme vacht van het dier, met automatische gebaren te melken. Ze dutte tegelijkertijd nog wat na. Meestal kwamen dezelfde beelden boven. Een lange, blonde man op de vlucht voor de Duitsers. Zonder zich te bedenken, had ze hem in de schaapskooi bij de boerderij van haar ouders gelaten en onder het hooi gestopt. Ze had de deur met een klap dichtgegooid. Haar vader liep over het erf en vroeg: ‘Wat doe jij daar?’

Kortaf had ze gezegd: ‘Schapen tellen.’

De Duitse soldaten voor het huis hadden met een zware frons naar de boerderij gekeken. Ze aarzelden, maar waren doorgelopen toen Dallinga geruststellend zijn hand naar hen opstak. Je viel nou eenmaal geen bevriende NSB-familie lastig. Daar zou de commandant niet gelukkig mee zijn.

Dallinga was op onderzoek uit gegaan, maar had niets bijzonders in de schaapskooi ontdekt. Tot Gretha’s verbazing haalde hij een hangslot uit de schuur en stak het door de ijzeren ogen in deur en post. Hij klikte het slot dicht en stak de sleutel in zijn zak. ‘Uit voorzorg. Er is tegenwoordig zulk raar volk op pad. Als je naar binnen wilt om schapen te tellen, moet je het maar zeggen.’

Gretha had bedenkelijk gekeken en gezwegen. Toen het

donker was, stak ze een paar boterhammen in haar schortzak. In de schuur vond ze een klauwhamer, een nijptang, een beitel en een olielamp. Aan de achterkant van de schaapskooi zat een losse plank. Dat wist ze uit haar kindertijd en ze dacht niet dat haar vader, lui als hij was, daar ooit een spijker in had geslagen. In het donker vond ze op de tast haar weg. Welke plank was het, die of die of die? Deze vermoedelijk. Ze zette de beitel als hefboom in de kier en wrikte de plank aan de onderkant los. Ze stak de olielamp aan, stapte naar binnen en fluisterde: 'Goed volk.'

De hooiberg kwam in beweging en de blonde man rees met een glimlach overeind. 'Dank je wel.'

Ze had daar onhandig gestaan, verwenste haar oude kleren, rode krullen en haar stevige, krachtige bouw. Ze had in haar optiek weinig elegants of aantrekkelijks. Ze gaf hem de boterhammen uit haar schortzak. Eigenlijk wilde ze hem strelen en kussen. Er waren weinig mannen voorhanden in de oorlog. Verward vroeg ze zich af wat er in haar gevezen was. Een verzetsman? Ze had Kobus, een onecht kind van een Duitse soldaat. Wilde ze een vader voor hem? Of waren het oerdriften die haar in de houdgreep namen? Ze wilde een man en een eigen huis. In die volgorde. Zo niet, dan omgekeerd. Ze was te lang kind geweest en eigenlijk werd ze nog steeds zo behandeld: onmondig. Ze wilde dat niet langer. Het was genoeg geweest.

Hij stond in zijn volle lengte voor haar, bekeek haar met een verbaasde blik en werkte met smaak de boterhammen naar binnen. Hij wilde haar vragen hoe een NSB-dochter ertoe kwam een onderduiker te helpen, maar hij vond het niet gepast. Want wat voegde een nietszeggende verklaring toe aan de onvoorwaardelijke steun die ze hem had gegeven?

Hij boog het hoofd en zei: 'Ik ga. Dank je wel. Je hebt mijn leven gered. Als ik wat voor jou kan doen, dan hoor ik dat en zal ik proberen je te helpen.'

Ze knikte zwijgend, voelde zijn aanwezigheid, de warmte die hij uitstraalde.

Hij draaide zich om en stapte door de opening naar buiten.

‘Hoe heet je?’ vroeg ze.

‘Kees.’

Toen zij zich naar buiten had gewurmd en rondkeek, bleek hij geruisloos opgelost te zijn in het donker alsof hij er nooit was geweest. Maar zijn geur hing nog rond het hout. Ze duwde de plank op zijn plek en bracht het gereedschap terug in de schuur.

‘Waar was je?’ vroeg haar vader.

‘Ik wil oma’s huis.’

‘Bevalt het je hier niet?’

‘Nee, het bevalt me niet.’

‘Ik pas op jou zodat er niet een tweede kind zonder vader geboren wordt.’

‘Ja, en?’

‘Je teert op onze kost, je woont in ons huis. Je kunt jezelf niet redden. Je hebt te doen wat ik zeg.’

‘Ik verdien mijn kost dubbel en dwars, en die van jou, mama en Kobus erbij.’ Gretha hield haar hand op. ‘De sleutel.’

‘Nee.’

‘Hou op met dat geruzie.’ Haar moeder keek op van haar breipennen.

Gretha draaide zich om en liep naar de schuur, waar ze de hamer, de beitel, de nijptang en de olielamp haalde. Ze aarzelde even en stak toen ook een stevige schroevendraaier, een grendel en een handje schroeven in haar schortzak. Ze trok in het voorbijgaan haar legerjas aan en liep door de schuur naar de zijkant van het woonhuis, dat in tweeën gedeeld was toen de ouders van haar moeder oud werden en alleen wilden wonen omdat ze het opgroeiende gezin van hun dochter, met twee zonen en een dochter, te druk vonden worden.

Sinds hun dood, kort na elkaar alweer enkele jaren geleden, stond het huis leeg. Gretha zette de beitel tussen post en deur en begon te wrikken. Het hielp weinig. Ze hield de lamp omhoog en bekeek de solide deur. De scharnieren zaten aan de binnenkant. Ze nam een aanloop en gaf een trap ter hoogte van het slot. Ook dat hielp niet. Ze liep naar de schuur en zocht in de gereedschapskist naar ijzerdraad. Haar vader kwam de schuur binnen en grinnikte met leedvermaak. 'Die krijg je toch niet open. Ik heb er een goed slot op laten zetten door de timmerman.'

Gretha zweeg, liep naar buiten en ondernam een poging met het ijzerdraad. Het slot gaf geen krimp. Ze probeerde zich te herinneren hoe de baard van de sleutel eruitzag en begon het ijzerdraad met de nijptang in die vorm te buigen, gadeslagen door haar vader, die in de schuurdeuropening stond en steeds harder lachte.

Opeens knarste het slot, tot haar onuitsprekelijke vreugde. Ze duwde en de deur ging piepend open. Vreugde en opwindend barstten in een brede grijns naar buiten.

'Van mij krijg je geen cent. Je zoekt het maar uit, lastpak.' Dallinga draaide zich vloekend om en stampte de schuur in.

Gretha liep door de kleine keuken, door de kamer en de slaapkamer, bekeek de bedstede en snoof de mufte lucht op. Ze zette de bovenlichten op een kier. Ze trok de vlieringtrap naar beneden en vond een zolder vol oud meubilair, potten en pannen; zo ongeveer alles wat nodig was om een huishouding te kunnen voeren. Ze kon haar geluk niet op.

Aan de deurpost bij de voordeur hing een extra sleutel. Ze nam hem van het haakje, trok de deur achter zich dicht en liet de sleutel in haar schortzak glijden. Ze was nu achten-twintig jaar oud en oorlog of geen oorlog, het werd tijd voor zelfstandigheid.

De gereedschappen legde ze terug op de werkbank en ze liep via de schuur de keuken van haar ouderlijk huis binnen. Haar vader zat knorrig aan de tafel met een boek, haar moe-

der breide de laatste steken aan de teen van een sokje voor Kobus.

‘Dit is de laatste nacht dat ik hier slaap.’ Gretha ging zitten en nam haar verstelwerk op.

‘Kindje, kindje,’ zei haar moeder hoofdschuddend. ‘Moet dat nou zo?’

‘Ja. Jullie hadden het huisje zelf weleens kunnen aanbieden. Het staat leeg. Het verkommert. Schimmel in de beste-de, muizen in de keuken en behang dat loslaat.’

‘Blijf nou maar. Hier is het warm en droog.’

‘Niet boven, op zolder onder de dakpannen. Als het flink waait en het sneeuwt ook nog, dan worden Kobus en ik wakker onder een deken van sneeuw. En nog iets: ik werk in het vervolg voor geld.’

‘Geld krijg je niet.’

‘Dan ga ik naar het kasteel.’

‘Jij doet helemaal niets.’ De oude Dallinga stoof op.

Gretha legde haar verstelwerk in de naaimand en stond op. ‘Welterusten.’

De koe loeide en Gretha kwam met een schok weer in het heden. De uier was leeg. Ze kiepte de romige melk door de zeef in de melkbus en begon aan de volgende koe.

Ze woonde nu een halfjaar in het huisje van haar grootouders, aan de andere kant van de dunne muur die dwars door het woonhuis van de kleine boerenbehuizing opgetrokken was. Ze had de vloeren geveegd en geschrobd, meubels van zolder gehaald, afgestoft en opgepoetst, de pannen geschuurd zodat ze blonken op het rek, en in de kamer niet ver van de gietijzeren potkachel een speelhoekje gemaakt voor Kobus. Ze miste een man in deze onzekere tijd van oorlog, vooral een man die ze lief kon hebben, met wie ze haar leven wilde delen en die haar zoontje als het zijne accepteerde. Ze keek rond in haar kleine huisje. Alles was er klaar voor. Maar de mannen van haar leeftijd zaten of ondergedoken, of in een werkkamp, in een concentratie-

kamp of aan het front. Ze zou geduld moeten hebben. 's Avonds, als ze in haar kamer zat en onder de butagaslamp sokken stopte, dacht ze aan die man in de schaapskooi, wiens naam ze niet kende. Hij was aardig, knap om te zien en hij had lef. Ze begon steeds meer over hem te dromen en verbond in gedachten haar leven met het zijne tijdens die kille, eenzame winteravonden bij haar potkachel. Hij werd haar ideaal. De kans dat ze hem ooit in levenden lijve terug zou zien, achtte ze vrijwel uitgesloten, maar dat nam ze op de koop toe. Op die manier kon een ideaal nooit een teleurstelling worden.

De laatste koe was gemolken. Buiten begon het aarzelend licht te worden. De nieuwe dag brak aan. Wat zou die brengen, behalve dezelfde eindeloze handelingen die zonder onderscheid de maanden en jaren aan elkaar smeedden in een nadrukkelijke ritmiek waarbij je volslagen afstompte?

Gretha nam de litermaat van de haak en schepte melk uit de bus, goot die in de pan voor haar moeder en schoof hem door de deur op het aanrecht. Bijna acht uur. Er viel daar nog weinig leven in de brouwerij te bespeuren. Haar vader zou nog luier worden, vermoedde ze met minachting, nu hij haar verontwaardigde blik miste, die hem nog tot iets aanspoorde.

Ze voerde de koeien met hooi dat ze uit de schuur haalde. Ze draaide met grote krachtsinspanning een aantal bieten door de zware, gietijzeren molen en schepte de pulp over het hooi. Daarna schepte ze een liter melk voor zichzelf uit de bus en deed die in haar eigen pan. Ze liep door de schuur naar haar huisje, huiverde in de winterse kou en trok haar schort en bloemetjesvest strakker om haar bovenlijf. Rijp lag op de appelbomen. Mist hing zwaar tussen de stammen. Altijd die kou door, ze zou graag een eigen achterdeur naar de schuur willen hebben. Ze schudde bij nader inzien haar hoofd. Dan zou haar vader zo naar binnen stappen en was ze haar vrijheid kwijt. Een voordeur hield afstand. Zij had

de voordeur, haar ouders de achterdeur. Standsverschil moest er zijn, dacht ze, en ze grinnikte zacht. Misschien was dat de reden waarom ze haar het kleinere huis van haar grootouders nooit aangeboden hadden.

Gretha maakte de kachel aan met oud papier, turf en een paar houtblokken. Ze blies en wapperde met een stuk karton. Langzaam laaiden de vlammen op en ze beten zich vast in de turf.

Kobus was wakker en klauterde de bedstede uit. Ze waste hem en trok hem zijn kleren van de vorige dag aan. Ze keek met een frons naar zijn vuile broek. Morgen kreeg hij schoon goed. Morgen was het zondag. De kerkgang was vroeger een verzetje geweest, maar in de kerk kwamen ze al lang niet meer sinds haar vader het hervormde geloof inge-ruild had voor dat van de NSB. Gretha had al dat politieke gebral en het gezwets van Hitler, in tegenstelling tot haar twee broers, schouderophalend over zich heen laten gaan. Eindelijk zou er gerechtigheid komen, riep Hitler, en zouden alle nationaal socialistische de armoede achter zich laten. Hitler beloofde gouden bergen aan zijn Herrenvolk, maar Gretha liet zich de kop niet gek maken door alle retoriek. Ze vond dat je met hard werken, zuinig leven en een beetje handelen zo op zijn tijd ook de armoede achter je kon laten. Dit waren in huize Dallinga opmerkingen aan dovemansoren gebleken, want meiden snapten toch niets van politiek, en zeker niet van de mooie dingen die Hitler hun beloofde.

Op een dag kwam haar oudste broer Hendrik, trots stappend met stijve benen in zwarte, opgepoetste leren laarzen waarin de zon je tegemoet schitterde, het grindpad op van hun keuterij. Gouden epauletten, koperen knopen, rode tressen en een zwart uniform. SS, stond erop. Een helm, een pet en een geweer om de zaak compleet te maken. Gezienus kon niet achterblijven. Hij kwam enkele weken later met nog meer glitter en pistolen aanzetten om zich door zijn vader te laten bewonderen.

HET VERHAAL
VAN ONDERDUIKER KEES
GAAT DOOR

Zephuros

Na een overval op een distributiekantoor waar onderduiker Kees werkt, hoort verpleegkundige Margriet dat hij is doodgeschoten. Haar wereld stort in.

Maar Kees blijkt helemaal niet dood te zijn. Hij is springlevend – gered door Gretha, die hem verzorgt op voorwaarde dat hij met haar trouwt. Hij kan niet anders dan toestemmen in het liefdeloze huwelijk. Kees' hele leven verandert zonder dat hij er iets aan kan doen, hoe graag hij ook zou willen. En of Gretha nu zo gelukkig is?

Zephuros is het zelfstandig te lezen vervolg op *Boreas*. Een afsluitend deel van deze familiesaga is in voorbereiding.

Ynskje Penning heeft zich naast het schrijven van familieromans, waarin sterke vrouwen en het Groninger land vaak een grote rol spelen, toegelegd op historische uitgaven. Deze roman brengt beide interesses bij elkaar.

ISBN 978 90 5977 487 2 NUR 344

9 789059 774872

www.vclserie.nl